

SEMINAR NA TEMU:

ISPUNJAVANJE OPŠTINSKIH OBAVEZA

**DRUGA RADIONICA SA PREDSTAVNICIMA OPŠTINE NOVO BRDO, RANILUG I OBILIĆ ZA
UPOTREBU JEZIKA NA OPŠTINSKOM NIVOU:
ZAKONI I PROPISI O UPOTREBI JEZIKA**

NAMENJENI PREDMET:

‘POBOLJŠANJE STANJA U VEZI SA UPOTREBOM I PRIMENOM ZAKONA O SLUŽBENIM JEZICIMA’

27 - 29 Maj, 2011

Durs, Republika Albanija

Priroda ovog dokumenta se sastoji u pružanju: Pregleda i Preporuka od Radionice

Sadržaj:

- Izvršni Zaključak
- Kontekst
- Stanje na Terenu
- Odraz i Preporuke

Izvršni Zaključak:

Ovaj dokument je rezultat nastavka rada o podršci opština – Prizren, Peć, Obilić, Ranilug, Novo Brdo – na polju poboljšanja sprovođenja zakona o službenim jezicima na Kosovu kao jedan važan preduslov koji šalje prema dobrom opštinskom rukovođenju. Ova inicijativa je preduzeta na osnovu slobodne i dnevne upotrebe jezika od strane članova zajednica koje žive na Kosovu i utiče na povećanje tolerancije, integracije kao i demokratske konsolidacije u zemlji.

Nalazi koji su proizašli iz ove inicijative su bazirani na artikulisanom pristupu u ovom dokumentu od: iskustva od poznavaca predmeta, iskustva opštinskih službenika, kao i sa centralnog nivoa, kao i tokom razgovora i uporednom analizoma između opština. Takođe, ovaj izvršni zaključak navodi nekoliko važnih aspekata koji su povezani sa zaključcima trenutnog stanja i potreba za poboljšanjem. Što se tiče ovog opšteg konteksta, Kosovo kroz svoje trenutno zakonodavstva jasno dodeljeno za prihvatanje i primenu jednog višeg međunarodnog i regionalnog standarda na polju poznavanja službenih jezika.

Bez obzira na ovo, okolnosti na terenu nam daju mogućnost da shvatimo da za Kosovo sprovođenje ovih standarda je samo po sebi izazov. Konkretnije, za jedno mesto sa ograničenim finansijskim, profesionalnim i tehnološkim izvorima, efikasno sprovođenje zakonodavstva o službenim jezicima je jedan od izazovnih ciljeva za postizanje. U ovom smislu postoji šira saglasnost o potrebi za refleksijom i preporukama pruženim u ovom dokumentu za prihvatanje sa poverenjem i pozitivnošću od strane opština kao i od Vlade Republike Kosovo.

Kontekst:

U trenutnim okolnostima se zna širom sveta da Kosovo preko Ustava, Zakona o Upotrebi Službenih Jezika, Opštinskog Statuta i Propisa namenjuje sa sigurnošću potrebu za upotrebom jezika. U ovom smeru se može reći da proces izgradnje željene pravne infrastrukture koja će omogućiti stvaranje preduslova i smernica za adekvatnu upotrebu službenih jezika na opštinskom i centralnom nivou. U ovom smislu je važno da podvučemo da se ovo desilo u kontinuitetu bez obzira što Republika Kosovo jos nije član svih međunarodnih organizacija koji standardiziraju ljudska prava.

Ipak, za jedno mesto koje cilja da pokaže održivi progres na polju sprovođenja zakonodavstva generalno, u ovom smeru uključujući i zakon o upotrebi službenih jezika je potrebno pokazati punu posvećenost u procesu primene. Da budemo određeni, Kosovske institucije trebaju obezbediti dovoljne finansijske izvore koji su neophodni za sprovođenje zakonodavstva. Takođe jedan dobar i prikladan zakon treba da odražava ne samo posvećenost za prihvatanje visokih međunarodnih demokratskih standarda, takođe treba da se zakon ili zakoni prilagode realnim mogućnostima uključujući administrativne i profesionalne kapacitete.

Zbog toga, nezavisno dali može biti diskutovano o posebnim aspektima o jednom ambicioznom zakonodavstvu, ne bi bilo realno prihvatiti proširivanje prakse sa kojom zakoni mogu i da se ne implementiraju zbog nedostatka resursa ili mogu da se sprovode samo delimično. U stvari, prihvatanje jednog zakona podrazumeva automatski princip samog razumevanja sa kojim zakon treba da se sprovodi u potpunosti, u suprotnom treba se uložiti amandman da se prilagode okolnostima. Veoma često regulisanje i upotreba jezika na opštinski nivo ne shvata se kao prioritet pošto se ostali predmeti tretiraju kao hitni i koji su povezani sa elementarnim potrebama za dobrobit i pružanje usluga građanima. Trenutno je evidentno da pritisak za sprovođenje zakona za upotrebu službenih jezika pada na teret opštine, iako opštine nemaju mogućnosti da ispune sve obaveze vezane za lokalnu samoupravu. Kao ishod, iako standardi na papiru su prevedene, ne postoje potrebni preduslovi da bi se primoralo sprovođenje onako kako je predviđeno Ustavom i zakonskim okvirom.

Stanje na terenu:

Trenutno stanje u vezi poštovanja zakona o jezicima na Kosovu koliko god bilo obećavajuće toliko predstavlja delikatni izazov za centralni nivo, a posebno za opštinski nivo. Poznato je da što se tiče zakonske infrastrukture, Kosovo na željeni nivo je regulisalo upotrebu službenih jezika. Prema primenjivim zakonima na Kosovu postoje dva službena jezika na nacionalnom nivou – specifično albanski i srpski jezik – ali takođe zakonodavstvom se predviđa upotreba jezika drugih manjinskih zajednica na opštinskom nivou.

Konkretnije postoji zakon i administrativna uredba za upotrebu službenih jezika u opštinama. Ali postoje i poteškoće koje su uglavnom povezane sa nedostatkom institucionalnog i profesionalnog kapaciteta, ili ljudskih resursa.

Međutim, jedan element koji treba pomenuti koji smeta efikasnom sprovođenju i potpunom uključenju zakona o službenim jezicima je nedostatak specifičnih znanja o zakonodavstvu na snazi, i takođe nedostatak znanja o dobrim praksama. Postoji dominantan utisak što se tiče sprovođenja zakona o jezicima, Kosovo je preduzelo jednu veoma tešku posvećenost da realizuje. Jedna druga dimenzija koja se treba nameniti je nedostatak osoblja što kao posledicu stvara prevelik teret posla za službenike koji se osećaju bespomoćni da procesiraju ceo obim dokumentacije, i istovremeno da odgovore na zahteve povezane sa dobrim upravljanjem na polju informisanja, i pružanje jezičke usluge za građane bez obzira na pripadnost.

Postoji dovoljna politička volja u opštinama, a posebno od strane izvršioca, da polje o upotrebi službenih jezika, a posebno jezika nevećinskih zajednica da se hitno adresira. Ali neadekvatno tretiranje nije razlog nedostatka političke volje i post-konfliktnih razloga, već dolazi kao rezultat tri ključna problema:

➤ Nerazumevanje ili nedostatak znanja o zakonu i obavezama koje proizilaze iz zakona;

- Veoma često neinformisani službenici počinju sa pogrešnim rasuđivanjem da se zakon može sprovesti i delimično;
- U posebnim slučajevima, odrediti za prevod jedan materijal i ostaviti sa strane drugi nedovršeni materijal, na potpuno arbitražni način, sa neodgovaranjem i sa nepokrivenim potrebama na terenu;
- Sprovođenje zakona se ne vidi kao faktor koji upravlja dobrim rukovođenjem i integracijom, već kao institucionalnom rutinom.

➤ **Nedostatak kapaciteta, resursa;**

- U ovom okviru možemo pomenuti brojčani nedostatak osoblja ali i sa potrebnim profesionalnim pripremama;
- Nedostatak budžetskog planiranja kao institucionalni izvor koji će omogućiti i fleksibilnost za posebne slučajeve npr. kad se institucije suočavaju sa velikim obimom dokumentacije, ili kad je potreban poseban prevod itd.

➤ **Nedostatak ozbiljnog nadgledanja, nedostatak iniciranja tema, od nedostatka civilnog pritiska i tretiranje ove teme na neadekvatan način od strane centralnih institucija;**

- Nedostatak kvalitetnog i kvantitetnog nadgledanja od strane MALS;
- Nedostatak jednog monitorisanja i izveštavanja od strane civilnog društva uključujući i kritičnih glasova u slučajevima neuspeha;
- Nedostatak tretiranja ove teme na strukturirani i sadržajan način od strane centralnih i lokalnih institucija;
- Nedostatak bliskog mentorisanja i savetovanja opština od strane centralnih institucija;
- Nedostatak jednog usavršenog tretmana kancelarija i službenika prevođenja.

Da zaključimo, trebamo navesti da postoje neistražene mogućnosti kao što je među-opštinska saradnja, ili mogućnosti povezane sa dobijanjem od donacija na polju promovisanja jezičkog i kulturnog identiteta, kao i povećanje profesionalnih i institucionalnih kapaciteta.

➤ **Izazovne tačke/problematike o sprovođenju zakona o upotrebi jezika**

- Implementiranje obaveza koje proizilaze iz zakonskog okvira (zakon za upotrebu jezika, zakon o lokalnoj samoupravi, opštinski propisi i statut).
- Nedostatak kapaciteta u kancelarijama za prevođenje (osoblje, oprema, resursi i finansije)
- Niska svesnost kod službenika za obaveze koje imaju, i institucionalne odgovornosti
- Građani se veoma malo žale na ovu temu, građani nemaju informacije za zahteve koje mogu adresirati
- Nedostatak programa koji će povećati opštinske kapacitete i kancelarije za prevođenje
- Sadržajno monitorisanje, ne ad-hock

Preporuke:

Ove preporuke imaju za cilj da se upotrebe kao početne tačke na osnovu kojih će se napraviti detaljniji plan delovanja na lokalnom i centralnom nivou, ne isključujući i ostale aktere sa uticajem na institucionalni i društveni razvoj. Konkretnije to se zasniva na svim prikupljenim podacima analiziranim na ove dve radionice takođe i pripremne radionice, Kosovski institut za Lokalnu Samoupravu preporučuje sledeće:

- Stvaranje profesionalnog kadra za prevođenje kroz inicijative i medju-opštinske saradnje koja će omogućiti veću efikasnost i kvalitet. Takođe, ova saradnja omogućava sinergiju na resurse kao i na zajedničku posvećenost;
- Podizanje svesnosti kroz kampanje sa jedne strane za službenike da znaju obaveze i sa druge strane za građane u vezi mogućnosti i prava koja im pripadaju;
- Zapošljavanje prevodioca sa dvojezičnim sposobnostima (2 jezika);
- Alociranje dodatnih sredstava za sprovođenje ovog zakona – ojačavanje kancelarija za prevođenje;
- Specifični treninzi za odgovorno osoblje u opštinama u vezi praksi prevoda;
- Linijska Ministarstva se trebaju angažovati na sprovođenju obaveza i pružanje usluga na službenim jezicima, i jezicima koji se upotrebljavaju na Kosovu;
- Profesionalni instituti (Think-tanks) koji namenjuju pitanja koja su u vezi sa ovim temama i koji pružaju konkretne predloge za poboljšanje stanja;.
- MASL treba uraditi konsistentno monitorisanje sprovođenja zakona, ako je zakon nesprovodljiv da se izveštava, ako ne, trebaju se dati preporuke za modifikaciju zakona.